

mediate fuisse institutas has particulares potestates, sed fatetur, quod per se ipsum instituit apostolos, qui longe aliam ab episcopis potestatem habebant; apostolos autem per se ipsos et per discipulos suos episcopos constituisse, ut Paulus per se et per Titum. Dicunt etiam Petrum, institutum episcopum universalis ecclesiae a Christo domino, primo fuisse institutorem episcopatus particularis. Ergo traditio vel evangelium non asserunt, Christum per se immediate instituisse episcopos, sed reliquisse hoc Spiritui sancto, qui docturus erat apostolos, ecclesiam ordinare et ejus ministros instituere, quod attinet ad particularia. Unde et Paulus dixit: *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus episcopos, regere ecclesiam Dei* [Act. XX, 28]. Deinde episcopi quum immediate a papa instituantur, ut vel ex ipsa experientia constat, et ex patribus jam adductis et rationibus allatis et afferendis; ergo non a Christo immediate. Id enim fit immediate a Christo, quod non fit media hominis auctoritate.

Quum igitur jurisdictionis episcoporum non sit a natura, nec a potestate ecclesiae, quae eam habeat citra papam, nec ab ipso Christo domino, nec ab ipsis, quia nemo potest assumere sibi hunc honorem, quum supernaturalis sit: sequitur quod a papa eam habeant.

Septima ratio. Experientia rerum magistra docet, quod jurisdictionis, si factum respiciamus, a papa emanat; ipse enim confirmat quamplurimos episcopos, qui se Dei et apostolicae sedis gratia episcopos esse dicunt, et ei obedientiam jurant. Reliqui vero episcopi, qui in oriente vel alibi creantur episcopi, si legitime creantur, ex auctoritate conciliorum fit, quorum auctoritas a papa est. Ergo et illi de facto accipiunt a papa jurisdictionem, si quam accipiunt; quod addiderim propter schismaticos et haereticos, qui sicut non habent communionem sedis apostolicae, ita nullam suscipiunt vel habent jurisdictionem secundum omnes patres. Igitur de facto jurisdictionis manat ab eo. Aut igitur hoc factum est consonum juri aut non; si est consonum, ex jure est quod ab eo derivetur juris-

dictio; si non est consonum, ergo divina providentia dereliquit ecclesiam suam; quia absque dubio, si factum repugnat juri, nihil fit, et ita tota ecclesia est decepta dum putat se absolvi et non absolvitur, se recipere gratiam per sacramenta et non percipit, se teneri parere quum non teneatur; denique omnes ministri sunt decepti putantes se habere potestatem quam non habent.

116. Octava ratio sumitur ex verbis quibus solent uti pontifices, quum aliquem in episcopum creant vel confirmant. Dicitur enim in caeremoniali Romano sanctitatem suam uti sequentibus verbis: „Auctoritate omnipotentis Dei et beatorum apostolorum Petri et Pauli, ac nostra, providemus ecclesiae Pientinensi de persona dilecti filii Augustini Patricii Senensis, praeficientes eum illi ecclesiae in episcopum et pastorem, curam et administrationem illius ecclesiae in spiritualibus et temporalibus eidem plenarie committendo. In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.“¹ Et sic dicens facit signum sanctae crucis. Si vero electio erit confirmanda, non dicit: providemus, sed: electionem de persona dilecti filii Alberti electi Argentinensium ad ecclesiam Argentinam canonice factam confirmamus et approbamus, praeficientes eum illi ecclesiae in episcopum etc.“ In quibus verbis obiter constat, quod quum papa creat aliquem episcopum ab aliis non electum, nullam facit mentionem de confirmatione electionis, quia hoc ipso, quod ipse eum eligit, electio est firma. Quum autem alii eligunt, firmat electionem, quia ad eum etiam spectabat eligere, si gratiam eligendi aliis non concessisset. Deinde notandum, quod sive eligatur ab alio sive a se, opus est ut praeficiatur, hoc est, ut detur ei jurisdictionis et cura supra illam ecclesiam; ex quo patet, quod ista praefectura, quae quidem jurisdictionis est, ab auctoritate papae emanat. Tertio notandum, quod committitur cura, quia jurisdictionis ex injunctione datur et non per consecrationem; et ideo notanter in eodem caeremoniali dicitur, quod prae-

¹ Vide Joseph. Catalan. sacrar. Caeremoniar. s. Rom. eccles. tom. I. De provisione ecclesiarum tit. X. §. 1. ed. Rom. 1750. p. 336.

dictis verbis utitur papa si vult, ut insinuetur, papam non esse adstrictum certis verbis ad dandam jurisdictionem, sed sat esse, ut exprimat quibusvis verbis suum consensum. Quia tamen invocato nomine Trinitatis et explicata auctoritate apostolica et pontificia hujusmodi potestas solet conferri, patet in ea non posse esse mendacium vere perniciosum. Quum igitur ibi asseratur, jurisdictionem sive praefecturam ab auctoritate summi pontificis manare, vel perniciose decipitur ecclesia, quod absit, vel re emanat.

117. Nona ratio. Secundum omnes catholicos etiam negantes jurisdictionem proficisci a papa, usus tamen ejus pendet ab eo. Sed a quo est actus, ab eo est potentia. Quum igitur actus jurisdictionis a papa pendeat et derivetur, ab eo etiam derivabitur ipsa potestas. Neque hic afferat quis instantiam de potestate ordinis, quae a Deo est immediate, et tamen usus ejus pendet a pontifice; nam ut usus pendet a pontifice, ita etiam potestas est ab eo. Non enim ita usus est a pontifice, quin, si quis tentet contra ejus voluntatem potestate uti, effectus sequatur; sed ita ut peccet, qui contra obedientiam voluntate utitur: ita etiam peccat qui contra voluntatem pontificis potestatem ipsam assumit, quia obedientia opus est et vocatione, ut quis legitime ordinetur; et ita quemadmodum actus ordinis pendet a pontifice, ita etiam et potentia; ergo in jurisdictione ita etiam erit; ubi, quia actus est nullus sine pontifice, potestas quoque jurisdictionis sine eo non suscipitur ac proinde ab ipso derivatur.

118. Decima ratio, quia jurisdictio vel committitur expressa papae concessionem, vel expressa concessionem alicujus episcopi, qui ab eo accipit potestatem, vel ex statuto canonis apostolorum vel conciliorum, vel ex consuetudine vel ex consensu interpretativo sive ratihabitione ob necessitatem vel distantiam vel tribulationem vel vitationem scandali; his enim modis conceditur jurisdictio, ut ex canonibus patet et ex historiis ecclesiasticis. Sed omnia haec habent auctoritatem et approbationem a summo pontifice; ergo quomodocumque datur jurisdictio ecclesiastica, ab eo datur. Quod autem haec omnia probet pontifex,

patet. Nam quum ipse immediate concedit, ab eo clare derivatur; quum inferiores, qui ab eo acceperunt potestatem et ea legitime utuntur, probat papa quod illi faciunt. Canones quoque apostolorum a Petro vim habebant, qui conciliis, in quibus sunt conditi, intererat. Canones item conciliorum a papa probantur; sicut ab eo probatur consuetudo, quae sine ejus approbatione corruptela dicitur. Ipse probat ratihabitionem ipsam. Denique ipse vult, ut in casu necessitatis, sive ea necessitas sit propter distantiam a suae residentiae loco, sive propter tribulationem impediendam, ne quis possit jurisdictionem petere, sive ut vitetur scandalum, vult, inquam, ut ad aedificationem ecclesiae derivetur jurisdictio etiam ipso inscio; sic enim in articulo mortis quivis sacerdos habet jurisdictionem ad absolvendum.

119. Undecima ratio.¹ A pontifice ex causis derivatur jurisdictio etiam temporalis in principes christianos, quum vel propter petita quorundam, vel quia inutiles sunt ad principatum administrandum, vel ob bonum publicum ecclesiae aliquos principes privat suo principatu, et novos instituit, ut saepe in ecclesia pontifices fecerunt. Ergo a fortiori derivabit ab eo potestas ecclesiastica, quum ecclesiasticam potestatem directe habeat, temporalem vero non ita.

Quod vero derivetur ista potestas in saeculares principes, testatur Innocentius qui in tit. De electione et electi potestate cap. Venerabilem inter caetera ait: „Unde illis principibus jus et potestatem eligendi regem in imperatorem postmodum promovendum recognoscimus, ut debemus, ad quos de jure ac antiqua consuetudine noscitur pertinere, praesertim quum ad eos jus et potestas hujusmodi ab apostolica sede pervenerit, quae Romanum imperium in persona magni Caroli a Graecis transtulit in Germanos. Sed principes recognoscere debent et utique re-

¹ Lainii verba, uti jacent, hic referimus, eruditum lectorem ad plurima eaque amplissima opera remittendo, quae de habitu inter potestatem ecclesiasticam et saecularem atque de juribus Romani pontificis in principes saeculares, qualia antiquis temporibus in vigore erant, scripta sunt.

cognoscunt, sicut idem in nostra recognoverunt praesentia, quod jus et auctoritas examinandi personam electam in regem et promovendum ad imperium ad nos spectat, qui eum injungimus, consecramus et coronamus. Est enim regulariter ac generaliter observatum, ut ad eum examinatio personae pertineat, ad quem impositio manus spectat.¹ Gelasius quoque papa longe ante Innocentium scribens ad Anastasium imperatorem, ut habetur in C. XV. q. 6. c. Alius, ait: „Alius item Romanus pontifex, Zacharias scilicet, regem Francorum non tam pro suis iniquitatibus, quam pro eo quod tantae potestati erat inutilis, a regno deposuit, et Pipinum Caroli imperatoris patrem in ejus locum substituit, omnesque Francigenas a juramento fidelitatis absolvit.“² Haec ille, ex quibus constat, jurisdictionem temporalem derivari a pontifice, quum causa religionis id exposcat.

120. Duodecima ratio. Commissaria jurisdictio, secundum communem sententiam a papa oritur; ab eo enim habent legati et nuncii suam jurisdictionem, ab eo archiepiscopi et patriarchae habent quod praesideant aliis episcopis et causas illorum per viam appellationis cognoscant. Quum igitur haec jurisdictio major sit, utpote quae ad plures homines et ad graviores causas se extendat, si Deus hanc jurisdictionem commisit pontifici, ergo et aliam ordinariam episcoporum et curatorum, quae minor est, ei commisit; maxime quia ei dedit potestatem ferendarum legum universalium totam ecclesiam obligantium, quod majus est quam committere distributionem jurisdictionum. Et confirmatur, quia jurisdictio patriarchae et archiepiscopi est ordinaria; tum quia illa est ordinaria potestas, quae de jure statuta est; jura autem statuunt de potestate archiepiscopi et patriarchae; tum quia quum ordinarii sint pastores respectu suae ecclesiae, et ecclesia illa pri-

¹ L. I. Decret. tit. VI. c. 34 (Innocentius III. duci Zaringiae anno 1102) (Potthast n. 1653).

² Canon hic Gelasii esse non potest. Desumptus est ex ep. Gregor. VII. ad Herimannum, Metensem episcopum scripta anno 1081 (Jaffé n. 3921).

matum teneat super alias, tota illorum potestas habetur ordinaria, et non composita ex ordinaria et commissaria; aliter enim non videretur bene ordinata ecclesia, si inter summum pastorem universalem et particulares cujusvis ecclesiae non essent medii ordinarii pastores, qui summum sublevarent, ne omnes ad ipsum immediate recurrerent; et ideo a tempore apostolorum instituti sunt primates et archiepiscopi. Sunt igitur ordinariae potestates, quae si a papa derivantur, potestas etiam episcopalis ab eodem derivatur; quia quum animas immediatius tractent, necesse est, ut et ipsi a papa maxime pendeant; plus autem pendent, si ab eo potestas derivetur.

121. Decima tertia ratio. Mos ecclesiae est, ut etiam orientales a papa petant jurisdictionem. Ergo ipsius est, illam concedere. Major autem multis canonibus confirmari posset, sed sufficiat C. Inter quatuor De majoritate et obedientia, ubi Innocentius tertius scribens ad patriarcham Constantinopolitanum ait: „Petitionem contra ecclesias quas tibi subjeci postulabas, quae priusquam Constantinopolis civitas caperetur, Constantinopolitano patriarchae minime respondebant; duplici ratione non duximus admittendam. Juris namque ratio postulat, ut in eorum praesudicium, quibus eadem ecclesiae sunt subjectae, nihil ordinemus de ipsis, quum nec citati sint nec convicti, nec per contumaciam se absentent“, et infra: „Super obedientia vero, quam ut tibi impendi faceremus ab archiepiscopo et episcopis regni Cyprii, similiter postulasti, fere idem duximus respondendum, quum et ipsi ante tuam promotionem fuerint exempti, quando videlicet Constantinopolitana ecclesia erat inobediens et rebellis, et in eorum absentia circa statum ipsorum non debuerimus aliquid immutare. Justitiam tamen non negabimus tibi, quum eam duxeris postulandam.“¹ Haec ibi. Ex quibus elicimus, Graecos ipsos et orientales putasse pontificem posse dare jurisdictionem ipsis super ecclesias, quas non habebant,

¹ Innoc. III. Constantinopolitano patriarchae anno 1206 (Potthast n. 2860); l. I. Decr. tit. 33. c. 8.

et restituere ablatam propter eorum rebellionem, quod multo magis alii catholici credebant, et ideo jurisdictionem a sede apostolica petebant.

Decima quarta ratio. Juxta primam regulam juris omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur. Sed per summum pontificem deponuntur episcopi, ut constat ex cap. Alius 3. C. XV. q. 6. et ex infinitis aliis canonibus. Ergo ipse est, qui instituit episcopos.

112. Decima quinta ratio. Non minorem auctoritatem habet summus pontifex supra inferiores episcopos, quam ipsi habent supra curatos suos et plebanos, ut ex sententia Leonis noni citantis Constantinum Magnum, et divo Thoma supra allegatis constat. Comparat enim ille potestatem papae ad eam episcoporum, sicut potestatem imperatoris vel regis ad iudices. Thomas etiam 2. 2. q. 184. art. 6. eodem modo se habere dicit potestatem episcoporum ad curatos, sicut regis ad balivos. Sed episcopus dat jurisdictionem inferioribus, ut ex multis locis probabitur; ergo etiam papa dat eam episcopis. Quod vero episcopus det jurisdictionem suis inferioribus, asserit Hieronymus lib. I. in Jovinianum n. 34 dicens: „Interdum hoc et pontificum vitio accidit, qui non meliores, sed argutiores in clerum allegant (al. eligunt), et simpliciores quosque atque innocentes inhabiles putant, vel affnibus et cognatis quasi terrenae militiae officia largiuntur, sive divitum obediunt jussioni. Quodque his pejus est, illis clericatus donant gradum, quorum sunt obsequiis deliniti.“¹ Haec ille, docens episcopos donare gradum sive officium clericale cognatis et consanguineis, sicut officia militaria dari solent; gradus enim conjunctus officio non est sine jurisdictione; dat igitur illam episcopus.

Quod etiam ex canone 3. concilii Meldensis supra citato constat. Idem habetur ex cap. Ut singulae, De officio archipresbyteri, ubi Leo primus papa ait: „Nec contendat episcopus, non egere plebem archipresbytero, quasi ipse eam gubernare valeat, quia etsi valde idoneus

¹ Migne, P. L. 23, 258.

sit, decet tamen, ut sua onera partiat, et sicut ipse matri ecclesiae praeest, ita archipresbyteri praesint plebibus, ut in nullo titubet ecclesiastica sollicitudo; cuncta tamen referant ad episcopum, nec aliquid contra ejus decretum ordinare praesumant.“¹ Haec ille, ostendens onera sive praelationes archipresbyterorum supra plebes ab archiepiscopo partiri et derivari.

Honorius quoque tertius ad episcopum Assisinatelem scribens, ut habetur cap. Conquerente De officio iudicis ordinarii, ait: „Decrevimus, ut in ecclesiis seu capellis tuae dioecesis ad monasterium ipsum spectantibus, habeas canonicam obedientiam, subjectionem et reverentiam, institutionem et destitutionem, correctionem et reformationem ac censuram ecclesiasticam, jurisdictionem quoque causarum omnium ad forum ecclesiasticum de jure spectantium, poenitentias et sacramentorum omnium, quae ab episcopo sunt recipienda, collationem etc.“² Est igitur episcopi inter alia instituere et destituere, hoc est conferre et auferre beneficia, et cum eis jurisdictionem.

123. Decima sexta ratio. Quum per aliquos non episcopos convertuntur aliqui infideles ad fidem Christi, ut temporibus antiquis factum est, et nostris temporibus apud Indos occidentales et orientales est factitatum, non enim initio missi sunt episcopi ad hos convertendos, sed sacerdotes et religiosi non episcopi; illi igitur infideles christiani ab his facti fideles erant et oves Christi, ac proinde Christi vicarius et ecclesiae pastor habebat in eos jurisdictionem; episcopi ergo qui postea creati sunt super hos novos fideles, a papa accipiunt jurisdictionem, vel miserunt falcem in messem alienam; nam messis illa papae erat, et ita si non intrarunt per ipsum, non intrarunt per ostium, ita ut liceat de his dicere pontifici: *Qui non colligit mecum, dispergit* [Luc. XI, 23].

¹ L. I. Decret. tit. 24. c. 4. Verba autem non sunt Leonis I. sed (juxta Friedberg) desumpta ex constitutionibus a Lamberto imper. post conc. Ravennat. promulgatis.

² L. I. Decret. tit. 31. cap. 16. (Potthast n. 7728).

Ex quo rursus habetur, quod, quia pontifex habebat jurisdictionem in jam dictos fideles, et quum illis instituit episcopum, nulla potestate se privaverit, quia ita vocat alios in partem sollicitudinis, ut retineat sibi plenitudinem potestatis. Ergo remanet immediatus illorum pastor post creatum episcopum, sicut antea erat, et quia eadem est ratio de hujusmodi gentibus et de aliis antiquis christianis, erit omnium immediatus pastor et praesertim episcoporum, ut recte dixerit Felix Messanensis episcopus scribens ad s. Gregorium: „Scimus enim; ut semper sanctae sedis praesules primo apostoli, deinde successores eorum fecerunt, vos universalis ecclesiae et maxime episcoporum, qui oculi propter contemplationem et speculationem vocantur domini, curam gerere, ac de religione et lege nostra assidue cogitare.“¹

124. Decima septima ratio. Probatum etiam jurisdictionem non esse a Deo immediate, sive ex jure divino, quia juxta multorum antiquorum patrum sententiam, si ad jus divinum respicimus, episcopus sola consecratione sacerdotem superat. Ergo si jurisdictione illo minor est, non habet id a jure divino, sed ab ecclesiastica institutione. Quod autem sola consecratione episcopus sacerdotem superat, ait primo Ambrosius in I. Tim. III. dicens: „Post episcopum tantum diaconatus ordinationem subjiciet, quare? nisi quia episcopi et presbyteri una ordinatio est; uterque enim sacerdos est; sed episcopus est, ut omnis episcopus presbyter sit, non tamen omnis presbyter episcopus; hic enim episcopus est, qui inter presbyteros primus est. Denique Timotheum presbyterum ordinatum significat; sed quia ante se alterum non habebat, episcopus erat.“² Haec ille.

Et Chrysostomus super eundem locum sic scribit: „Postquam de episcopis dixit, illorumque formam descripsit indicavitque, quidnam illos habere conveniat, a

¹ Inter epist. s. Gregorii I. XIV. indict. 7. ep. 16. Migne, P. L. 77, 1322.

² Migne, P. L. 17, 470.

quibus abstinere necesse sit, omisso interim presbyterorum ordine ad diaconos transit. Cur id, quaeso? Quia scilicet inter episcopos atque presbyteros interest ferme nihil; quippe et presbyteris ecclesiae cura permissa est, et quae de episcopis dixit, ea etiam presbyteris congruunt; sola quippe ordinatione superiores illis sunt, atque hoc tantum plus quam presbyteri habere dicuntur.“¹ Haec ille.

Et Hieronymus in epistola ad Evangelum de discrimine inter episcopum et sacerdotem et diaconum ait: „Nam et Alexandriae a Marco Evangelista usque ad Heraclam et Dionysium episcopos presbyteri semper unum ex se electum, in excelsiori gradu collatum, episcopum nominabant; quomodo si exercitus imperatorem faciat, aut diaconi eligant de se, quem industrium noverint, et archidiaconum vocent. Quid enim facit excepta ordinatione episcopus, quod presbyter non facit?“² Haec ille docens, sola potestate ordinis excellere episcopum presbytero, quia ille ordinare potest, non autem presbyter. Ergo stando in jure divino, jurisdictione non superat presbyteros, sed jure positivo; quod clare indicat Hieronymus dicens, ex electione illum praeferi, sicut imperatorem exercitus. Idem Hieronymus in caput primum epistolae ad Titum fusius docet et clarius.

[Cap. IV. Argumenta indirecta ex ratione theologica.]

125. Sunt etiam aliae rationes, quae ad inconvenientia deducunt negantes, jurisdictionem ecclesiasticam a papa derivari. Quae ut melius intelligantur praemittendum est, varie locutos esse patres, qui negant hanc derivationem, et asserunt jurisdictionem episcoporum a Christo esse im-

¹ Hom. XI. n. 1. in I. Tim. III. 8; Migne, P. G. 62, 553. In textu Graeco ita habetur: *Τι δήποτε; Ὅτι οὐ πολὺ τὸ μέσον αὐτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων. Καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ διδασκαλίαν εἰσὶν ἀναδεχόμενοι, καὶ προστασίαν τῆς ἐκκλησίας; καὶ ἔπερὶ ἐπισκόπων εἶπε, ταῦτα καὶ πρεσβυτέρους ἀρμόζει. Τῆ γὰρ χειροτονία μόνῃ ὑπερβεβήκασι, καὶ τούτῳ μόνον δικαίως πλεονεχτεῖν τοὺς πρεσβυτέρους.*

² Epist. 146. n. 1. Migne, P. L. 22, 1194.